

כיון שכל האיסור בשאר זרעים (חוץ מקנבוס ולוף) הוא מדרבנן, ובכרם כזו שהיא נמוכה, לא גזרו רבנן על שאר זרעים לאוסרם.

והני מילי [ודברים אלו] אמורים דווקא בכרם קטן ביותר, שעשוי **שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב**,

אבל אם יש **כולי כרם** [כרם שלם] של נטיעות נמוכות קומה,

מקדיש [הכרם אוסר את הזרעים], שהיות והיא חשובה גזרו עליה רבנן שתאסור את הזרעים⁽²⁹⁾.

סדר בנין הקברות מבואר בבבא בתרא (ק), היו עושים מערות גדולות ומקורות של שש אמות על שש אמות, והיו חופרים כוכין עמוקים באורך המת לתוך כותלי המערה סביב כל הכתלים, ושם היו טומנים את המתים, ובשטח שמחוץ לפתח המערה היו מנמיכים את פני הקרקע, ואותו שטח היה נקרא חצר המערה.

ואמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב: מת תופס ארבע אמות לטומאה, שגזרו חכמים שכל הנמצא בתוך ארבע אמות סמוך למת יהיה טמא, בכדי שלא יתרגלו אוכלי טהרות להתקרב אליו ממש, ויש לחשוש שמא בלא לשים לב יאהילו ידיהם עליו וייטמאו בלא שיהיו מודעים לכך.

ותנא תונא [וכן שנה התנא] שלנו במשנה הנשנית במסכת טהרות (אהלות פט"ו מ"ח): **חצר הקבר שלפני המערה, העומד בתוכה**

טהור, אפילו אם המרחק בינו לבין המת הטמון במערה הוא פחות מארבע אמות.

שלא גזרו חכמים שהמתים שבתוך המערה יטמאו בשטח שמחוץ למערה אפילו בקירוב ד' אמות, כיון שהמערה חלוקה מהחצר, ומחיצותיה ניכרות,

ורק במת המוטל באויר וכגון למעלה אצל גג המערה גזרו רבנן שמטמא ארבע אמות, כדי להרחיק את האדם מלהאחיל על הטומאה, אבל במערה יש היכר.

והוא שיהו בה בחצר הקבר ארבע אמות על ארבע אמות, שרק באופן זה החצר חשובה, ונחשבת כמקום נפרד ממערת הקבר, והעומד בתוכה טהור,

אבל אם היא פחותה מזה, היא בטלה אצל המערה ולא נחשבת להיות מקום לעצמה.

דברי בית שמאי,

בית הלל אומרים: די שיהיו בה **ארבעה טפחים**, שבכך כבר נחשבת החצר למקום חשוב ונפרד ממערת הקבר.

אבל **במה דברים אמורים** שדי שיהיו בה ארבעה טפחים, דווקא באופן שפתחה של החצר **מלמעלה** שאין מדרון עם מדרגות לרדת אל החצר, אלא קופצים לתוכה מלמעלה, וכשעולים מתוכה מטפס ויוצא, ובאופן זה יש פחות חשש שיאהיל על המת,

אבל אם פתחה מן הצד שיש מדרון לרדת אל החצר, **דברי הכל** שצריך שיהיה בה

29. פירש הרדב"ז (בפ"ו מהלכות כלאים ה"ד) שלא אמרו חכמים ששתיים כנגד שתיים ואחת